

CAMPI QUI PUGUI, QUE ARRIBEN ELS POETES

XILE 73: ELS TANCS VIOLEN LA POESIA I LA LLIBERTAT

Solament mancava, per acabar-ho d'adobar la mort, deguda a malaltia, eh? del Poeta, amb majúscules, i un altre dia ja en parlarem d'això, de Pablo Neruda.

Un altre mite per alçar davant la raó de la força, quan gairebé només queden les paraules per a lluitar. Una paraula tancada en la ment dels reclusos a l'"Estadio", a les presons, a les illes... "Sí, el clima no es el ideal que digamos para hacer turismo" afirmava un dels caps del motí militar. Ha fet bé en morir-se l'home que el mes anterior a la mort deia:

"Yo me propuse, como un deber bastante difícil, ser un cronista de mi época, de mi país. Y usé para esto un verso deliberadamente prosaico. Esto asoma en el "Canto General". Pero no es lo que me gusta menos de mi obra. Quise asumir la función del antiguo poeta de las canciones de gesta. Sentí que no se trataba simplemente de hacer poesía. Quise en algún sentido ser el poeta de las esquinas. En mi nuevo libro, "Fin del Mundo", el héroe es el siglo veinte. Es una especie de proceso a nuestra época. Allí vuelvo a hacer de cronista, aunque con otra forma". ("Triunfo", 25/8/73).

I amb encert ho ha aconseguit; fins els caps de l'avalot, molt ben organitzat per cert — el poder està a la punta del fusell — han reconegut, segons notícia de la "nostra" T. V., el dol que senten per la mort d'aquest valor universal dins el món de les lletres.

El "Yo acuso" de Neruda, com el de Zola, Castro o tants d'altres, es tornarà a llegir en les vetllades dels amics de la poesia, les noies de cor tendre i cabell llarg de setze anys se suïcidaran, tot oblidant el primer amor defraudat, l'Editorial Losada treurà edicions de luxe, de butxaca, econòmiques i ornamentals amb una cinteta negra: "El poeta de la revolución chilena" o "Un Premio Nobel — i també Lenin — vigente" els llibres de text xilens mutilaran la biografia i l'obra d'aquest home. Poeta maleït pels cenacles apolítics o polítics reaccionaris.

Aquest Poeta estimava Espanya... ho sentirem dir, però, si pots, abans llegim "España en el corazón", la data de publicació ho indica tot: 1936.

Alguns dels nostres crítics — crítics de què? — comentaran instrumentalitzant, mediatitzant i anul·lant, l'obra de Pablo Neruda. El 24/9/73 un comentarista amb nom d'emperador romà afirmava al "Ciero": "La poesía, la de verdad, la grande, está por encima de las banderas". Reconeixerà aquest escriptor que per a parlar dogmàticament i sense desenvolupar o justificar les asseveracions, val més callar. Aquesta frase té un cert sentit real i un altre mistificador; però deixem-ho córrer, ha fet el seu "homenatge" particular, i tots tan amples...

Ha fet bé la fada de la mort en prendre el cos de l'autor de "Residencia en la tierra". L'existència se li diluiria lentament i penosament dins aquest quarter en què s'ha esdevingut Amèrica del Sud. Els seus escrits, injustos o no, són l'essència d'una vida, d'una visió de la realitat feta comunicació de les petites coses de cada dia i dels grans processos històrics, però no fem aquesta fàcil dicotomia entre ideologia personal i obra poètica, tot ve a ser U, de la mateixa manera com ara les vestals de la cultura oficial aniran fent la teranyina mitjançant la qual Pablo Neruda ja no serà Pablo Neruda.

JUNTOS, POESIA, FUIMOS
AL COMBATE, A LA HUELGA,
AL DESFILE, A LOS PUERTOS,
A LA MINA,
Y ME REI CUANDO SALISTE
CON LA FRENTE MANCHADA DE CARBON.

Queda ben clar el seu pensament, no? Un triangle entre Poeta-Dones-Societat, tot posant-hi pel mig la Natura, la Història i l'explotació de l'home per l'home.

Murieta, mort el 1853 als USA, farà companyia a Neruda. Francesc Vallverdú va fer, l'octubre del 72 a "Oriflama" unes traduccions de poemes de Neruda de l'obra teatral: "Fulgur y muerte de Joaquín Murieta". Moren els personatges utilitzats pels poetes, moren els poetes, i altra volta la paraula, serventa del Poder, mira, com sargantana muntanyera, de passar entre les esclatxes que resten:

NINGU NO EM SENT, JA PUC PARLAR PER FI,
DINS LA FOSCOR UN NEN ES UN COS ERT.
NO SE PERQUE JO HAVIA DE MORIR
I ARA MARXAR SENSE RUMB PEL DESERT.

D'ESTIMAR TANT FOU TANTA LA TRISTESA,
DE TANT LLUITAR VAIG VEURE'M DESTRUIT,
I ARA A LES MANS DE QUI ES DEIA TERESA
HI DORMIRA LA TESTA D'UN BANDIT.

PRIMERAMENT EL COS FOU SEPARAT
I DEGOLLAT DESPRES D'HAVER CAIGUT,
NO CLAMO PAS PER UN CRIM CONSUMAT,
SINO TAN SOLS PEL MEU AMOR PERDUT.

LA MEVA AMOR, JA MORTA, M'ESPERAVA,
I HI HE ARRIBAT PER AQUEST DUR CAMI:
AMB ELLA ESTIC, PERQUE VERS ELLA ANAVA,
EN UN ESTAT DE MATAR I DE MORIR.

JA NOMES SOC UN CAP OFES,
ELS LLAVIS MEUS NO ES MOUEN NI UN MOMENT:
TOTHORA ELS MORTS NO PODEN DIR MAI RES,
SINO A TRAVES DE LA PLUJA I DEL VENT.

I COM SABRAN, AMB EL TRANSCURS DELS ANYS,
ELS QUI VINDRAN LA VERITAT DEGUDA?
D'AQUI A CENT ANYS, DEMANO AVUI, COMPANYS,
QUE PER A MI CANTI PABLO NERUDA.

NO PAS PEL MAL QUE HE FET O NO, CLAR I NET,
NO PAS PEL BE, TAMPOC, QUE DEFENSAVA,
SINO PERQUE L'HONOR VA SER EL MEU DRET,
HAVENT PERDUT EL QUE MES ESTIMAVA.

NOMES AIXI VIURE A LA PRIMAVERA,
PASSARA EL TEMPS I SE SABRA MA VIDA,
EN L'AMARGOR, ALMENYS JUSTICIERA,
QUE NO VA SER PERDUDA NI ENVILIDA.

PERO COM TOTA VIDA PASSATGERA
VA SER POTSER UN SOMNI SENSE BRIDES.
ELS VIOLENTS VAN MATAR MA QUIMERA
I COM A HERENCIA DEIXO MES FERIDES.

Ha finit Xile, ha finit Neruda, i al nostre país ho celebrem cremant Agermanament, Nova Terra, G.E.C. Cinc d'Oros i tants d'altres. Segueix el joc, companys...

JOSE M. FIGUERES

